

Raziskovalna naloga

RADIJSKA VOŠČILA, ČESTITKE IN POZDRAVI

Slovenščina

Avtorici:

Polona Černigoj in Tea Ferjančič

Mentorica:

Petra Kodre

April 2008

ZAHVALA

Zahvaljujeva se vsem, ki ste nama pomagali pri nastajanju te raziskovalne naloge.

Najprej gre zahvala najini mentorici, gospe Petri Kodre, ki naju je ves čas spodbujala, usmerjala in nama pomagala pri nastajanju te raziskovalne naloge.

Iskrena hvala uredništvom vseh štirih radijskih postaj, Radiu Koper, radiu Nova, Radiu Ognjišče¹ ter Radiu Slovenija 1,² ki so nama bili pripravljeni dati intervju. Prav posebna zahvala gre Radiu Ognjišče in Radiu Slovenija 1, ki sta se odzvala najini prošnji in nama posredovala zapisana besedila radijskih voščil, čestitk in pozdravov svojih radijskih postaj. Sprašujeva se, če bi brez njune pomoči v nalogo lahko vključili vse štiri analizirane radijske postaje, skupno torej 200 besedil. Ker snemanje in prepisovanje zahteva zelo veliko discipline pri prilagajanju radijskemu sporedu ter potrpežljivosti pri prepisovanju, sva skoraj prepričani, da bi nalogo brez njune pomoči morali zastaviti nekoliko ožje. Njuna pomoč je bila brez dvoma ključnega pomena pri nastajanju te naloge.

Zahvaljujeva se tudi vsem anketiranim. Z analizo njihovih odgovorov je naša naloga vključena v naš prostor in so zato njeni rezultati za nas zanimivejši.

Iskrena zahvala gre tudi gospe Jasmini Putnik, ki na naši šoli skrbi za računalništvo. Ko smo se odločali o načinu snemanja ter prenosu in obdelavi zvoka na računalnik, je bila njena pomoč nepogrešljiva.

¹ O pravilnosti zapisa Radio Ognjišče sva se posvetovali z njegovim uredništvom, kjer so nama pojasnili, da se tudi druga beseda (Ognjišče) v stvarnem lastnem imenu za radijsko postajo z veliko piše zato, ker gre znotraj njega za še eno stvarno lastno ime – revijo Ognjišče.

² Analizirane radijske postaje so v tej raziskovalni nalogi imenovane po abecednem redu.

STVARNO KAZALO

ZAHVALA.....	II
STVARNO KAZALO.....	III
KAZALO TABEL.....	IV
KAZALO SHEM.....	IV
ABSTRACT.....	V
1 UVOD.....	1
2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	2
2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	2
2.2 RAZISKOVALNE HIPOTEZE	2
3 METODOLOGIJA DELA	4
4 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	5
4.1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	5
4.1.1 <i>Pojma voščilo in čestitka v splošni rabi</i>	7
5 IZBOR RADIJSKIH POSTAJ, NJIHOVA PREDSTAVITEV TER POSLUŠANOST GLASBENIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV.....	9
5.1 IZBIRA RADIJSKIH POSTAJ	9
5.1.1 <i>Poslušanost radijskih postaj</i>	9
5.1.2 <i>Poslušanost radijskih postaj v ajdovski občini ter vključenost radijskih voščil, čestitk, pozdravov v program</i>	10
5.2 KRATKA PREDSTAVITEV IZBRANIH RADIJSKIH POSTAJ	10
5.2.1 <i>Radio Koper</i>	10
5.2.2 <i>Radio Nova</i>	11
5.2.3 <i>Radio Ognjišče</i>	11
5.2.4 <i>Radio Slovenija 1</i>	11
5.3 POSLUŠANOST GLASBENIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV NA IZBRANIH RADIJSKIH POSTAJAH.....	11
6 RADIJSKO VOŠČILO, ČESTITKA IN POZDRAV – BESEDILNE VRSTE	14
6.1.1 <i>Napovedni del</i>	15
6.2.2 <i>Jedrni del</i>	16
6.2.2.1 <i>Zahvala v jedrnem delu voščil</i>	17
6.2.3 <i>Imenovanje naročnika voščila, čestitk in pozdravov</i>	18
7 RADIJSKA VOŠČILA, ČESTITKE IN POZDRAVI V ETER.....	19
7.1 <i>PRILJUBLJENOST RADIJSKIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV V ETER</i>	19
7.2 <i>NAREČNA OBARVANOST</i>	20
7.3 <i>DROBNI SPODRSLJAJI PRENOSA V ETER</i>	21
8 RADIJSKA VOŠČILA, ČESTITKE IN POZDRAVI V VERZIH.....	22
8.1 <i>POGOSTOST STALIŠČA ANKETIRANIH</i>	22
8.2 <i>MOTIVNO-TEMATSKA PODOBA V VERZIFICIRANIH RADIJSKIH VOŠČILIH, ČESTITKAH IN POZDRAVIH</i>	23
8.3 <i>PESNIŠKA IZRAZNA SREDSTVA V RADIJSKIH VOŠČILIH, ČESTITKAH IN POZDRAVIH</i>	23
8.2.1 <i>Rima</i>	23
8.2.2 <i>Metafora</i>	24
8.2.3 <i>Primera</i>	24
8.2.4 <i>Vzklik</i>	24
8.2.5 <i>Nagovor</i>	24
8.2.6 <i>Okrasni pridevek</i>	24
8.2.7 <i>Retorično vprašanje</i>	25
8.2.8 <i>Pretiravanje</i>	25
9 GLASBENE ŽELJE	26
9.1 IZBIRA GLASBENIH ŽELJ	26
10 ZAKLJUČEK.....	28
11 VIRI IN LITERATURA.....	30
12 PRILOGE	31

KAZALO TABEL

Tabela 1: Poznavanje razlike med pojmom voščilo in čestitka.....	8
Tabela 2: Valiconova raziskava poslušnosti radijskih postaj, 2007	9
Tabela 3: Poslušnost radijskih postaj v ajdovski občini ter vključenost radijskih voščil, čestitk in pozdravov v program	10
Tabela 4: Poslušnost radijskih voščil v ajdovski občini glede na starost in spol anketiranih	12
Tabela 5: Poslušnost radijskih voščil izbranih radijskih postaj v ajdovski občini glede na starost in spol anketiranih.....	12
Tabela 6: Aktiven odnos do radijskih voščil, čestitk in pozdravov	13
Tabela 7: Vsebina radijskih voščil ob rojstnih dnevih	16
Tabela 8: Vsebina radijskih voščil ob porokah	17
Tabela 9: Vzroki za čestitke	17
Tabela 10: Najbolj priljubljena oblika voščil, čestitk in pozdravov	19
Tabela 11: Oblika pozdrava, če bi bili anketirani naročniki	20
Tabela 12: Delež verzificiranih radijskih voščil, čestitk in pozdravov	22
Tabela 13: Všečnost voščil, čestitk in pozdravov, zavitih v verze.....	22

KAZALO SHEM

Shema 1: Odnos med radijskim pozdravom, čestitko, voščilom in zahvalo ter njihov delež glede na izbrane radijske postaje.....	14
---	----

ABSTRACT

This research is based on the questionnaire and analysis of two hundred radio broadcast good wishes, congratulations and greetings. We were listening to them on the following radios: Radio Koper, radio Nova, Radio Slovenija in radio Ognjišče. The research aims are to give a brief outline of their structure, basic intention, poets' style and music choice.

1 UVOD

Zakaj sva se odločili za raziskovalno nalogo? Prvi razlog je gotovo v tem, da že od malih nog radi raziskujemo. Že ko sva v nižjih razredih, ki sva jih obiskovali na podružnični šoli v Lokavcu, v veliki skupini z drugimi učenci raziskovali domač kraj, njegovo zgodovino ter etnološke zanimivosti, sva si želeli, da bi se nekoč tudi bolj samostojno preizkusili v raziskovalnih vodah. Ko nama je bila letos za to ponujena priložnost, se nisva obotavljali. Predmetnega področja ni bilo težko izbrati, saj imava obe radi slovenščino, težje pa je bilo izbrati zanimivo temo. Pri tem nama je pomagala naša učiteljica slovenščine, gospa Petra Kodre, ki nama je predlagala več tem. Najbolj zanimiva so se nama zdela glasbena voščila, čestitke in pozdravi, zato sva hitro in soglasno izbrali to temo.

Medve glasbena voščila, čestitke in pozdrave najpogosteje poslušava na radiu Nova, včasih pa tudi na Radiu Koper in Radiu Ognjišče. Včasih naju je zanimalo predvsem to, kakšno glasbo bodo zavrteli našim sovrstnikom, ta raziskovalna naloga pa naju jih je naučila poslušati na drugačen način. Postali sva bolj pozorni na besedilo. Zanimati so naju začeli izrazi za praznovanje rojstnega dne, sklenitev zakona, praznovanje raznih obletnic itd. Pozorni sva postali tudi na vsebino voščil, ki se pogosto nadgradijo v zahvale. Tudi glasbo v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih odslej poslušava drugače – zanima naju tudi jezik besedila.

Medve sva se radijskih voščil, čestitk in pozdravov lotili na jezikovni ravni, mogoč pa bi bil tudi psihološki ali sociološki pristop. Že površno poslušanje teh besedil nam veliko pove o vrednostnem sistemu njihovega naročnika, posredno pa tudi slavljenca. Prepričani sva, da bi na to temo lahko nastala zelo zanimiva raziskovalna naloga, čeprav najbrž malce težja. Mogoče pa se bova te teme lotili naslednje šolsko leto, ko bova z raziskovanjem imeli nekoliko več izkušenj in znanja.

2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

2.1 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V tej raziskovalni nalogi želiva poiskati odgovore na naslednja vprašanja:

- kako so zgrajena besedila radijskih voščil, čestitk in pozdravov,
- kakšen je delež med radijskimi voščili, čestitkami in pozdravi izbranih radijskih postaj,
- ali obstajajo razlike v starosti slavljenec oz. pozdravljenih med radijskimi postajami,
- kakšna je vsebina oz. glavni namen radijskih voščil, čestitk in pozdravov ter ali v tem obstajajo razlike med izbranimi radijskimi postajami,
- ali je v izrazih za napoved praznovanja rojstnega dne, obletnice, sklenitve zakonske zveze itd. opaziti metaforičnost ali klišejskost, značilno za ljudsko slovstvo – slovstveno folkloro,
- kako pogosto je voščilom oziroma čestitkam dodan pesemski del in katera pesniška izrazna sredstva so zanj najznačilnejša,
- ali je opaziti razlike v izbiri glasbene želje glede na starost slavljenec oziroma pozdravljenih ter glede na izbrane radijske postaje,
- ali radijske postaje, najini sovrstniki ter odrasli razlikujejo med pojmom voščilo in čestitka,
- ali radijske hiše kdaj pomagajo naročnikom voščil, čestitk in pozdravov pri oblikovanju letih,
- ali se v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih na naši lokalni radijski postaji kažejo značilnosti pogovornega jezika oziroma narečja
- ali pri radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih, ki jih naročniki posredujejo v eter, prihaja do kakšnih spodrslijajev.

2.2 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

Pričakujeva, da bova v tej raziskovalni nalogi dokazali, da:

- se radijska voščila, čestitke in pozdravi delijo v dva izrazita dela: besedni in glasbeni del, znotraj prvega pa je opaziti nekatere tipične strukture upovedovanja,
- na vseh štirih izbranih radijskih postajah prevladujejo radijska voščila, sledijo čestitke in nato pozdravi,
- se glavna vsebina voščil znotraj izbranih radijskih postaj ponavlja, nekaj razlik pa je pričakovati pri voščilih na katoliškem Radiu Ognjišče,

- je v izrazih za napoved praznovanja rojstnega dne, obletnice, sklenitve zakonske zveze itd. opaziti metaforičnost in klišejskost, značilno za slovstveno folkloro,
- je pesemski del voščilom dodan le izjemoma, zanj pa je značilna preprosta rima,
- je opaziti razlike v izbiri glasbene želje glede na starost slavljenцев oziroma pozdravljenih ter glede na izbrane radijske postaje,
- radijske postaje razlikujejo med pojmom voščilo in čestitka, med najinimi sovrstniki ter odraslimi pa je v tem več nejasnosti,
- radijske hiše naročnikom včasih pomagajo pri izbiri glasbene želje ter sestavljanju besedil radijskih voščil, čestitk in pozdravov, v večini primerov pa naročniki za to poskrbijo sami,
- se v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih na naši lokalni radijski postaji kažejo značilnosti pogovornega jezika oz. narečja,
- so v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih, ki jih njihovi naročniki izrečejo v eter, drobni spodrsaljaji nepogrešljivi.

3 METODOLOGIJA DELA

Glavnina raziskovanja je temeljila na opisni, primerjalni ter vzročno-posledični neeksperimentalni metodi dela s pisnimi viri – z besedili radijskih voščil, čestitk in pozdravov. Analizirali sva po 50 radijskih voščil, čestitk in pozdravov izbranih radijskih postaj, skupaj torej 200 besedil. Pri zbiranju raziskovalnega gradiva sta nama bila v veliko pomoč Radio Slovenija 1 in Radio Ognjišče, ki sta nama priskrbela besedilne predloge svojih čestitk, voščil in pozdravov, besedila ostalih dveh radijskih postaj pa je bilo potrebno posneti z diktafonom in jih potem prepisati. Da pa izpostavljanje pomoči le dveh radijskih postaj ne bi izzvenelo kot kritika drugih dveh, naj poveva, da na lokalnem radiu Nova radijska voščila čestitke in pozdravi potekajo v živo, tako da pisne besedilne predloge niti ne obstajajo, na Radiu Koper pa najine elektronsko napisane prošnje za pomoč mogoče sploh niso prebrali, saj nanjo nisva prejeli nobenega odgovora. Mogoče so za to krive tehnične motnje ali pa to, da sva jo naslovili na preveč splošen elektronski naslov Radio.Koper@rtvslo.si. Če bi že pred telefonskim intervjujem z njimi vedeli, da so v uredništvu zelo prijazni, bi jih za besedila njihovih voščil, čestitk in pozdravov gotovo vprašali tudi po telefonu, tako pa za to sprva nisva imeli dovolj poguma.

S telefonskim pogovorom sva navezali stik z vsemi uredništvii radijskih postaj in jim zastavili nekaj vprašanj. Izvedli sva tudi anketo, v katero sva vključili 100 oseb – po deset moških in deset žensk iz naslednjih starostnih skupin: 6–10 let, 11–15 let, 16–25 let, 26–49 let in 50 let ali več. Za tako oblikovane starostne skupine sva se odločili zato, ker sva ocenili, da sva s tem zajeli različna obdobja v človekovem življenju, kar se najverjetneje odraža tudi na izbiri radijskih postaj in poslušnosti radijskih voščil. Pri anketi sva uporabili ljudi, ki jih imava pri roki. Če bi izvedli telefonsko anketo in naključne vprašane iskali v celotni Sloveniji, bi bili rezultati še boljši, ampak tudi sedaj meniva, da so najini primerni za potrebe te naloge.

4 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

4.1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

Zaradi natančnosti proučevanja je potrebno v začetku raziskave jasno opredeliti osnovne operativne pojme. Tu se je smiselno opreti na splošno rabo, o kateri nas pouči Slovar slovenskega knjižnega jezika, in strokovno literaturo.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika beremo:

»Čestitka –e ž, nav. mn.

izraz veselja komu ob pomembnem dogodku, uspehu: ob opravljenem doktoratu so mu izrekli iskrene čestitke; ves dan je sprejemala čestitke; zahvaliti se za čestitko; nevesto so obsuli s čestitkami // dobre želje, voščilo: državniki so izmenjali novoletne čestitke / ob devetih so v³ radiu čestitke.«⁴

»Voščilo – a s

1. *besedilo, izraz, s katerim se vošči: pisati, poslušati voščila; pismeno, ustno voščilo; razglednica z voščili / novoletno voščilo / srečno novo leto, dober tek in druga voščila / kot vljudnostna fraza sprejemati iskrena voščila*
2. *kar se vošči: voščilo se ni izpolnilo.*«⁵

Razlaga v slovarju torej ne ločuje med pojmom voščilo in čestitka, v strokovni literaturi, namenjeni šolski rabi, pa beremo:

»Voščilo je besedilo, s katerim voščimo komu za rojstni dan, obletnico poroke, rojstvo otrok, pa tudi za praznike, kot so novo leto, božič, velika noč ...

Čestitamo za uspeh na nekem področju, npr. za odličen uspeh, diplomo, napredovanje ...»⁶

»Voščilo je besedilo, s katerim voščimo ob pomembnih praznikih (rojstni dan, božič, novo leto, velika noč) /.../ Čestitka je besedilo, s katerim čestitamo ob pomembnih dosežkih, uspehih.»⁷

³ Predlog y naju je presenetil, zato sva to rabo najprej preverili v SSKJ pod geslom radio, kjer beremo »nastopati na radiu, y radiu, govoriti po radiu«. O rabi sva vprašali tudi 30 anketiranih, 15 vrstnikov in 15 odraslih. Ker je iz njihovih odgovorov razvidno, da vsi uporabljajo predložno zvezo na radiu in ne y radiu, jo v tej raziskovalni nalogi uporabljava tudi medve.

⁴ Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1998. Ljubljana: DZS. ISBN 86-341-0653-5, str. 99.

⁵ Prav tam, str. 1533.

⁶ PAVLIN POVODNIK, Marta. 1996. Sporočanje za šolo in vsakdanjo rabo. 1. izd., 1. natis. Ljubljana: Rocus. ISBN 961-209-030-0, str. 168 in 169.

Ker se nama zdi razločevanje med pojmom čestitka in voščilo potrebno in smiselno utemeljeno, izraza v tej raziskovalni nalogi rabiva tako, kot to določa šolska praksa, torej pomensko razločevalno.

To logično razločevanje med pojmom pa zaradi želje po hitrem in natančnem izražanju pripelje do težnje, poiskati nadpomenko obeh pojmov. Ker nam te ni uspelo najti, sklepava, da je slovensko besedišče najverjetneje ne pozna. Ker si čestitko brez voščila težje predstavljamo kot voščilo brez čestitke, bi lahko govorili o voščilih v širšem in ožjem pomenu besede. Voščilo v širšem pomenu besede bi tu pomenilo nadpomenko za čestitko ter voščilo v ožjem pomenu besede. Čeprav bi vpeljava pojmov voščilo v ožjem in širšem pomenu besede bila smiselna tudi zato, ker bi podpirala razlago iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika, se zanj nisva odločili, ker bi v našo raziskavo vnesla zmedo. Osnovni operativni pojmi bi namreč postali zelo dolgi in zato nerodni za izražanje. S tem pa se še nisva dokončno odrekli nadpomenki, saj sva jo poskusili skovati sami. Želeli sva, da bi izhajala iz skupne lastnosti voščil in čestitk, pri čemer se nama je zdelo najbolj bistveno praznovanje. Tako sva prišli do korena -prazn-, ki sva ga nadgradili v 'prazničnica'.

Radovednost, ali naju je pri kovanju tega izraza že kdo prehitel, naju je gnala, da sva to preverili na svetovnem spletu. Presenečeni sva ugotovili, da je ta izraz že rabljen, vendar v drugačnem pomenu. Sindikat komunale, varovanja in poslovanja z nepremičninami Slovenije je na 19. seji pogajalskih skupin za sprejem Kolektivne pogodbe za gospodarske javne službe komunalnih dejavnosti, ki je bila 1. 3. 2004 v prostorih Gospodarske zbornice Slovenije, Ljubljana, Dimičeva 13, v 5. točki zapisnika izrazil: »Potrebno pa je dopolniti določbe t. i. »božičnice« in 13. plače in oboje vezati na sorazmerje pri doseganju rezultatov dela, upoštevati pri oblikovanju poslovnega načrta; morebiti bi kazalo za »božičnico« pridobiti drugo ime (**»prazničnica«**) – novo besedilo bodo pripravili delodajalci in ga do 11. 3. 2004 posredovali delojemalcem.«⁸

Čeprav se nama najina novotvorjenka zdi kar posrečena, je nisva uvrstili med osnovne operativne pojme te raziskovalne naloge, saj vanjo ni mogoče vključiti radijskih pozdravov, ki

⁷ VOGEL, Jerica, in CESTNIK, Mojca. 2006. *Razvezani jezik, jezikovni priročnik za šolo in vsakdanjo rabo*. 1. izd, 1. natis. Ljubljana: Mladinska knjiga. ISBN 86-11-17501-8, str. 121 in 122.

⁸ http://www.sindikatskvns.si/bilteni/arhiv_bilteni/2_2006/2_2004/zap_19_seje_pogajalskih_skupin.htm (citirano: 19. 11. 2007, ob 21.05)

ne vključujejo voščil in čestitk. Pri poskusu, skovati ustrezno nadpomenko vseh treh pojmov, pa se nama je zataknilo.

4.1.1 Pojma voščilo in čestitka v splošni rabi

Ker v SSKJ pojma voščilo in čestitka nista rabljena pomensko razločevalno, sva skušali ugotoviti, ali jih razlikujejo radijske postaje ter poslušalci. Odgovor na to vprašanje sva najprej iskali v raziskovalnem gradivu, kjer sva ugotovili, da nobena izmed radijskih postaj v praksi ne ločuje med njima.⁹ To dokazujejo tudi naslednji primeri:

- *Tej čestitki bo zdaj prisluhnila draga mama in nona Marcela Martinjašič, saj praznuje prav danes okroglih 60 let.* (Radio Koper, 16. 10. 2007)
- *Jutri bo praznovala svoj rojstni dan Karmen s Slapa. Še na mnoga srečna ter ljubezni in zdravja polna leta ji želita Irena in Marjan. Čestitki se pridružuje tudi Marica.* (Radio Nova, 25. 11. 2007)
- *To čestitko naj radijski valovi poneso v prelepo vasico Pretrež pri Pečah. Tam je v petek, 14. 9., svoj 80. rojstni dan praznoval Anton Stegnar, po domače Mihevčev ata.* (Radio Ognjišče, 16. 9. 2007)
- *Tudi naslednja čestitka je namenjena za rojstni dan spoštovanemu Maksu Žnidarju.* (Radio Slovenija 1, 9. 9. 2007)

3. 1. 2008 sva poklicali na vse štiri radijske postaje ter vprašali, če razlikujejo med tema dvema pojmom. Samo na Radiu Slovenija 1 so rekli, da razlikujejo, in nama smiselno pojasnili razliko. Njihov odgovor in pojasnilo je sledilo definiciji iz šolske rabe, vendar pa tega v praksi ne uporabljajo, kar jasno dokazuje tudi naslov njihove radijske oddaje – Pozdravi in čestitke. Najina analiza čestitk, voščil in pozdravov na tem radiu je namreč pokazala, da gre v kar 98 % primerov za voščila.

Nazadnje sva poznavanje razlike med pojmom voščilo in čestitka preverjali še med sovrstniki ter odraslimi. Da oblikovanje vprašanja ne bi vplivalo na odgovor, sva po razliki med pojmom spraševali s tremi podobnimi vprašanji, ki sva jih enakomerno razdelili med oba spola in vse generacije vprašanih. Vprašani so morali nadaljevati naslednje povedi.

⁹ Neustrezno rabo izrazov čestitka in voščilo na vseh analiziranih radijskih postajah dokazujejo tudi zvočni posnetki na priloženi zgoščenki, označeni P1, P2, P3 in P4.

- Za rojstni dan bi prijatelju naročil radijsko _____.
- Za uspešno opravljeno diplomo bi prijatelju naročil radijsko _____.
- Za rojstni dan bi prijatelju naročil a) radijsko čestitko b) radijsko voščilo

Poznavanje razlike med obema pojmom prikazuje tabela 1.

Tabela 1: Poznavanje razlike med pojmom voščilo in čestitka

Starost	Poznavanje razlike med pojmom čestitka in voščilo	
	ŽENSKE	MOŠKI
6–10 let	70 %	50 %
11–15 let	80 %	30 %
16–25 let	80 %	80 %
26–49 let	100 %	70 %
50 in več let	10 %	30 %

Anketni rezultat je potrdil naša pričakovanja v tem, da ženske bolje ločujejo med pojmom čestitka in voščilo, nekoliko pa nas je presenetil z ugotovitvijo, da največ tovrstnega znanja nimajo učenci, dijaki in študentje, ampak odrasli, stari 26–49 let.

Ugotovili sva tudi, da so najbolj odgovarjali tisti anketirani, ki so z obkroževanjem lahko izbirali med vnaprej danima pojmom voščilo in čestitka. Iz tega je mogoče sklepati, da je poznavanje razlike med obema izrazoma zakopano nekje globoko v zavesti ljudi, ampak počasi tone v pozabo.

5 IZBOR RADIJSKIH POSTAJ, NJIHOVA PREDSTAVITEV TER POSLUŠANOST GLASBENIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV

5.1 IZBIRA RADIJSKIH POSTAJ

Radijske postaje sva v raziskavo vključili glede na tri kriterije:

- poslušanost radijskih postaj,
- vključenost radijskih voščil, čestitk in pozdravov v stalen program,
- lokalne posebnosti.

5.1.1 Poslušanost radijskih postaj

Po izsledkih Valiconove raziskave, ki je bila 19. 7. 2007 predstavljena v Grand hotelu Union, razen ajdovskega lokalnega radia Nova vse izbrane radijske postaje sodijo med deset najbolj poslušanih radijskih postaj v Sloveniji;¹⁰ natančnejši podatki o tem so zbrani v tabeli 2.

Tabela 2: Valiconova raziskava poslušnosti radijskih postaj, 2007

	v%	v000
VAL 202	15,0	236
SLOVENJA1(A1)	10,7	182
QTY	5,3	90
HT DOMŽALE	4,4	75
RADIO1*	3,7	62
RADIOKOPER	3,1	53
EXPRES	2,8	47
OGNIŠČE	2,6	45
RADIOCENTER	2,6	44
VESELJAK	2,5	43
PTUJ	2,5	43
SRAKA	2,4	41
BELM	2,4	40
FANTASY	2,2	38
ROGLA	2,2	37
MURSKI VAL	2,1	36
KRKA	2,1	35
NET FM	2,0	35
ANTENA1	1,8	32
SALOMON	1,8	31

*Podatki za Radio1.se nanašajo na maj/junij 2007.

VALICON

¹⁰ Prim.: Valicon: Nacionalna raziskava branosti, 2007. Grand hotel Union, 19. 7. 2007. Dostopno na spletnem naslovu: <http://nrb.info/prispevki/nrb-07q2.ppt>. (Povzeto: 10. 12. 2007, ob 19. 06.)

5.1.2 Poslušnost radijskih postaj v ajdovski občini ter vključenost radijskih voščil, čestitk, pozdravov v program

Tabela 3: Poslušnost radijskih postaj v ajdovski občini ter vključenost radijskih voščil, čestitk in pozdravov v program

	Slišnost najbolj poslušanih radijskih postaj v ajdovski občini (brez upoštevanja možnosti poslušanja prek interneta)	Radijska voščila, čestitke, pozdravi v programu
Val 2002	da	ne
SLOVENIJA 1	DA	DA
City	ne	da
Hit Domžale	ne	da
Radio 1	da	ne
RADIO KOPER	DA	DA
Ekspres	ne	ne
OGNJIŠČE	DA	DA
Radio center	ne	ne
Veseljak	ne	da

Radijskim postajam Radio Koper, Radio Ognjišče in Slovenija 1, ki sva jih v raziskavo sprejeli na podlagi poslušnosti in vključenosti programa radijskih voščil, čestitk in pozdravov, sva pridružili še lokalno radijsko postajo radio Nova, ki je najbolj poslušana radijska postaja v občinah Ajdovščina in Vipava.¹¹

5.2 KRATKA PREDSTAVITEV IZBRANIH RADIJSKIH POSTAJ

5.2.1 Radio Koper

Radio Koper je slovenski program Radia Koper – Capodistria, katerega zgodovina sega v leto 1949. Namenjen je poslušalcem na Primorskem in zamejskim Slovencem v Italiji.¹² Glasbenim voščilom, čestitkam in pozdravom je namenjena oddaja Glasba po željah, ki je ob delovnikih na sporedu ob 16.15, v soboto med 13.30 in 14.00, v nedeljo pa med 12.00 in 14.00.

¹¹ Prim.: <http://www.informacija.net/podrobno.asp?narocnik=2407> (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.30.)

¹² Prim.: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rtvoddajeradio&c_menu=4 (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.50.)

5.2.2 Radio Nova

Radio Nova je bil ustanovljen leta 1990 in se takoj prijel med radijskimi poslušalci zgornje Vipavske doline. Njegov poudarek je na informativnem programu lokalnega značaja, zaradi česar ga poslušajo vse generacije.¹³ Radijskim voščilom, čestitkam in pozdravom je namenjena kontaktna oddaja, imenovana Nedeljske čestitke in pozdravi, ki je na sporedu ob nedeljah nekaj minut čez dvanajst.

5.2.3 Radio Ognjišče

Radio Ognjišče s studiiema v Ljubljani in Kopru je začel oddajati pred trinajstimi leti in je edini slovenski katoliški radio. Poleg oddaj z versko tematiko na svoj spored uvršča tudi informativne, izobraževalne, razvedrilne ter druge vsebine. Oddaja, imenovana Glasbena voščila, je na sporedu ob sobotah med 13.00 in 15.00 ter nedeljah med 12.30 in 15.00.

5.2.4 Radio Slovenija 1

Zgodovina te radijske postaje sega v leto 1928, ko je začel delovati Radio Ljubljana. Na podlagi tradicije in dobrega imena se je v 75 letih obstoja izoblikoval v nacionalno, evropsko radijsko postajo,¹⁴ ki danes oddaja na I., II., in III. programu. Oddaja, imenovana Pozdravi in čestitke, je na sporedu ob nedeljah na prvem programu med 11.05 in 12.00 ter 12.10 in 13.00.

5.3 POSLUŠANOST GLASBENIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV NA IZBRANIH RADIJSKIH POSTAJAH

Bolj kot poslušanost izbranih radijskih postaj naju je zanimala poslušanost glasbenih voščil, čestitk in pozdravov na teh postajah. Odgovor na to vprašanje sva iskali s pomočjo ankete, v katero sva vključili po deset žensk in deset moških, prebivalcev ajdovske občine, iz naslednjih starostnih skupin: od 6 do 10 let, od 11 do 15 let, od 16 do 25 let, od 26 do 49 let in od 50 let dalje. Natančnejši podatki o anketiranih ter njihovi odgovori so zbrani v tabelah 4 in 5.

¹³ Prim.: <http://www.informacija.net/podrobno.asp?narocnik=2407> (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.30.)

¹⁴ Prim.: http://www.rtvsllo.si/modload.php?&c_mod=static&c_menu=1048035424 (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.53.)

Tabela 4: Poslušnost radijskih voščil v ajdovski občini glede na starost in spol anketiranih

Ali poslušas radijska voščila, čestitke in pozdrave?	MOŠKI			ŽENSKE		
	Da, pogosto.	Včasih.	Ne, nikoli.	Da, pogosto.	Včasih.	Ne, nikoli.
starost anketirancev						
6–10 let	30 %	50 %	20 %	60 %	40 %	/
11–15 let	10 %	40 %	50 %	10 %	30 %	60 %
16–25 let	30 %	60 %	10 %	20 %	20 %	60 %
26–49let	60 %	40 %	/	20 %	50 %	30 %
50 let in več	90 %	10 %	/	40 %	50 %	10 %

Rezultati, prikazani v tabeli 4, so naju malce presenetili. Pričakovali sva, da bodo ženske in moški približno enako zvesti poslušalci radijskih voščil, čestitk in pozdravov oziroma da jih ženske zaradi gospodinskega dela v hiši in bližine radia nekoliko pogosteje poslušajo kot moški. Rezultati ankete pa kažejo, da jih najpogosteje poslušajo predvsem starejši moški ter mlajši dečki. Tu se nama poraja rahel dvom v natančnost in zanesljivost odgovorov. Pomislek se zdi še posebej upravičen zato, ker so radijska voščila, čestitke in pozdravi na programu predvsem ob sobotah in nedeljah okoli 12.00, ko je velika verjetnost, da je družina zbrana skupaj. Malce nepričakovana je tudi ugotovitev, da znotraj posameznih starostnih skupin kar velik delež vprašanih tovrstnih radijskih oddaj sploh ne posluša.

Tabela 5: Poslušnost radijskih voščil izbranih radijskih postaj v ajdovski občini glede na starost in spol anketiranih

Na kateri radijski postaji najpogosteje poslušate radijska voščila, čestitke in pozdrave?	MOŠKI				ŽENSKE			
	Radio Koper	Radio Nova	Radio Ognjišče	Radio Slovenija	Radio Koper	Radio Nova	Radio Ognjišče	Radio Slovenija
starost anketirancev								
6–10 let	/	100 %	/	/	/	100 %	/	/
11–15let	30 %	50 %	/	20 %	30 %	40 %	/	30 %
16–25 let	40 %	40 %	/	20 %	20 %	50 %	10 %	20 %
26–49 let	20 %	40 %	10 /	30 %	10 %	50 %	10 %	30 %
50 in več	/	20 %	70 %	10 %	/	20 %	70 %	10 %

Iz tabele 5 je razvidno, da anketirani radijska voščila, čestitke in pozdrave v splošnem najpogosteje poslušajo po lokalnem radiu Nova, na ostalih treh radijskih postajah pa nekoliko manj. Pri teh je njihovo število približno enako in dokaj enakomerno razporejeno glede na starostne skupine. Posebnost je Radio Ognjišče, ki po rezultatih naše ankete pritegne predvsem starejše poslušalce.

Tabela 6: Aktiven odnos do radijskih voščil, čestitk in pozdravov

Ali si že kdaj napisal oziroma v živo povedal kakšno radijsko voščilo čestitko ali pozdrav?	ŽENSKE		MOŠKI	
	DA	NE	DA	NE
6–10 let	7	3	0	10
11–15 let	5	5	1	9
16–25 let	3	7	0	10
26–49let	6	4	2	8
50 let in več	8	2	4	6

Iz tabele 6 je razvidno, da radijska voščila in čestitke najpogosteje pišejo najmlajše ali najstarejše ženske, moški pa jih povečini ne pišejo.

6 RADIJSKO VOŠČILO, ČESTITKA IN POZDRAV – BESEDILNE VRSTE

Analizirali sva po 50 voščil, čestitk oziroma pozdravov vsake izbrane radijske postaje, skupaj torej 200 besedil. Razmišljanje o njihovih medsebojnih odnosih na pomenski ravni naju je pripeljalo do ugotovitve, da vsa voščila in čestitke vsebujejo tudi pozdrave, nekatera voščila in čestitke pa poleg tega tudi zahvalo.¹⁵ To sva prikazali v shemi št. 1.

Meje med voščilom in čestitko so neprekinjene, saj se ti dve besedilni vrsti med seboj jasno razlikujeta, meje med pozdravom - čestitko - zahvalo ter med pozdravom - voščilom - zahvalo pa so črtkane, kar pomeni, da se ti pojmi med seboj lahko združujejo. V shemi je prikazan tudi delež posameznih besedilnih vrst na posameznih radijskih postajah.

Shema 1: Odnos med radijskim pozdravom, čestitko, voščilom in zahvalo ter njihov delež glede na izbrane radijske postaje.

RADIJSKE ZAHVALE			
Koper	Nova	Ognjišče	Slo 1
0 %	2 %	24 %	2 %

RADIJSKA VOŠČILA				RADIJSKE ČESTITKE			
Koper	Nova	Ognjišče	Slo 1	Koper	Nova	Ognjišče	Slo 1
100 %	96 %	100 %	98 %	0 %	2 %	0 %	0 %

RADIJSKI POZDRAVI			
Radio Koper	Radio Nova	Radio Ognjišče	Radio Slovenija 1
100 %	100 %	100 %	100 %

Iz sheme je razvidno, da je med analiziranimi besedili veliko več voščil kot čestitk, zahvale v voščilih pa so bolj pogoste le na Radiu Ognjišče.

¹⁵ Zvočni posnetek P 5 na priloženi zgoščenki prikazuje povezavo glasbenega voščila in zahvale.

6.1 ZGRADBA RADIJSKIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV

Analiza besedil je pokazala, da bi radijska voščila lahko delili na tri dele, ki si sledijo v naslednjem zaporedju:

- a) napovedni del, v katerem je imenovan slavljenec ter vzrok za praznovanje,
- b) jedrni del; v voščilih so tu slavljenecem izražene najlepše želje (včasih tudi zahvala za izkazano dobroto, prijateljstvo itd.), v čestitkah pa javno priznanje oziroma pohvala za dosežen uspeh,
- c) imenovanje naročnika voščila oziroma čestitke.

6.1.1 Napovedni del

Za napovedni del radijskih čestitk, voščil in pozdravov je značilna metaforičnost. Ta se kaže predvsem:

- a) v izrazih za praznovanje rojstnega dne, še posebej okroglih obletic – predvsem petdesete,
- b) v izrazih za sklenitev zakonske zveze.

To dokazujejo naslednji primeri:

- a)
 - *nazdravili bomo šestim križem* (Radio Koper, 18. 10. 2007),
 - *je obrnil nov list v svojem življenju* (Radio Slovenija 1, 23. 9. 2007),
 - *je obrnila petdeseti list v knjigi svojega življenja* (Radio Slovenija 1, 30. 9. 2007),
 - *bo obrnila svoj šestdeseti življenjski list* (Radio Slovenija 1, 30. 9. 2007),
 - *je začel pisati 60. list* (Radio Ognjišče, 2. 9. 2007),
 - *pozdravljamo drago slavljenko in njenega Abrahama* (Radio Koper, 18. 10),
 - *se je srečal-a z Abrahamom* (Radio Ognjišče, 2. 9. 2007; Radio Slovenija 1, 16. 9. 2007),
 - *je dočakal Abrahama* (Radio Ognjišče, 2. 9. 2007),
 - *Abraham je obiskal* (Radio Ognjišče, 16. 9. 2007),
 - *bo upihnila tri svečke na sladki torti* (Radio Koper, 8. 10. 2007),
 - *zdaj zna že s tremi prstki pokazati, koliko let ima* (Radio Koper, 8. 10. 2007),
 - *dvignil tri prstke v zrak* (Radio Koper, 18. 10. 2007),
 - *pred dvajsetimi leti je zagledal luč sveta* (Radio Ognjišče, 2. 9. 2007),
 - *minilo je že trideset let, odkar je prijokala na svet* (Radio Ognjišče, 16. 9. 2007);

b)

- *sta na skupno življenjsko pot stopila* (radio Nova, 2. 12. 2007, Radio Ognjišče, 2. 9. 2007, Radio Slovenija 1, 23. 9. 2007),
- *sta se odločila na skupno življenjsko pot* (Radio Slovenija 1, 9. 9. 2007),
- *so zapeli poročni zvonovi* (Radio Ognjišče, 2. 9. 2007),
- *sta si obljubila večno zvestobo* (Radio Ognjišče, 2. 9. 2007),
- *sta si pred Bogom izmenjala prstane in si obljubila večno zvestobo* (Radio Ognjišče, 16. 9. 2007).

V primerih, zbranih pod točkama a in b, opazimo, da metaforičnost počasi prerašča v stalne besedne zveze. V nekaterih primerih do tega pride z vmesno stopnjo – variantami, ki so značilne za slovstveno folkloro, tj. ljudsko slovstvo.

6.2.2 Jedrni del

V jedrnem delu je izražena glavna misel voščila oziroma čestitke. Za izbrane radijske postaje sva analizirali najpogostejše izražene želje v voščilih ter najpogostejše vzroke za čestitko in prišli do ugotovitev, ki sva jih prikazali v nadaljevanju.

Tabela 7: Vsebina radijskih voščil ob rojstnih dnevih

	Radio Nova	Radio Koper	Radio Ognjišče	Radio Slovenija 1
Prve tri najpogostejše izražene želje	1) zdravje 2) vse najboljše 3) veselje	1) zdravje 2) sreča 3) osebno zadovoljstvo	1) zdravje 2) sreča 3) Božji blagoslov	1) zdravje 2) sreča, dobra volja 3) izpolnitev vseh želja

Tabela 8: Vsebina radijskih voščil ob porokah

	Radio Nova	Radio Koper	Radio Ognjišče	Radio Slovenija 1
Prve tri najpogostejše izražene želje v voščilih	1) ljubezen 2) medsebojno spoštovanje /	* Na tem radiu med 50 analiziranimi besedili ni bilo nobene poroke.	1) ljubezen 2) sreča 3) lepi skupni trenutki	1) ljubezen 2) zdravje 2) medsebojno razumevanje

Tabela 9: Vzroki za čestitke

	Radio Koper	Radio Nova	Radio Ognjišče	Radio Slovenija 1
Prvi tri najpogostejši izraženi vzroki za čestitke	/	1) Športni dosežek	/	/
	* Na tem radiu med 50 analiziranimi besedili ni bilo nobene čestitke.	* Pri radiu Nova je bila samo ena čestitka, zato tudi en vzrok.	* Na tem radiu med 50 analiziranimi besedili ni bilo nobene čestitke.	* Na tem radiu med 50 analiziranimi besedili ni bilo nobene čestitke.

6.2.2.1 Zahvala v jedrnem delu voščil

V nekaterih radijskih voščilih se v jedrnem delu skriva tudi zahvala. To največkrat opazimo, ko odrasli otroci voščijo svojim staršem in se jim obenem zahvalijo za vso skrb in dobroto. To je prikazano tudi v naslednjih primerih.

»Dragi ženi, mami in babici Malči Macura ob njenem jubileju želim vse najboljše in se ji zahvaljujem za vso dobroto in ljubezen, ki jo deli z njimi – mož Milivoj ter Marijana in Uroš z družinama.«

(Radio Slovenija 1, 16. 9. 2007)

»Prav danes praznuje 70 let naša dobra žena, mami in mama Justina Tršan iz Orehka pri Kranju. Draga mami. Vedno si nam bila na razpolago in se razdajala za nas od jutra do večera. Nikoli nisi znala reči ne, za nas si bila vedno tu. Mami, hvala za vse! Hvala za dobro voljo in hvala za prijazno besedo. Hvala, ker nas imaš rada. Naj ti Bog ohrani zdravje in da moči za nove izzive in dogodivščine. Pazi in ne pozabi nase! Tvoj mož Vinko, sinovi: Marko z ženo Milojko, Vinko z Jano, Lukom in Mihom, Peter s Suzano, Ano in Evo ter Jure s Sergejo, Juretom in Manco. Mami, na zdravje.«

(Radio Ognjišče, 13. 10. 2007)

6.2.3 Imenovanje naročnika voščila, čestitk in pozdravov

Zadnji del radijskih voščil, čestitk in pozdravov prinaša informacije o njihovih naročnikih. Izjema je le lokalni radio Nova, kjer je naročnik imenovan že v predstavitvi v začetku telefonskega pogovora. V voščilih, ki niso kontaktna, je ob imenu naročnikov skoraj vedno navedeno tudi sorodstveno, prijateljsko ali kako drugo razmerje, ki ga imata slavljenec in naročnik. Ker je to razmerje slavljenecu seveda znano in zato z njegovega vidika nepotrebno, lahko sklepamo, da je le-to navedeno zaradi radijskih poslušalcev. Od tu sledi ugotovitev, da radijska voščila, čestitke in pozdravi ne nagovarjajo le slavljenec, ampak nekoliko tudi druge poslušalce.

Včasih se v imenovanju naročnika voščila skriva tudi podatek o starosti slavljenca, kar še posebej velja za višje in okrogle jubileje. To prikazujeta naslednja zgleda:

- *vnukinja Eva pa atu pošilja sedemdeset poljubčkov* (Radio Slovenija 1, 23. 9. 2007),
- *vnuki Manca, Nejc, Ema in Lara pa ji pošiljajo vsak po petnajst poljubčkov* (Radio Slovenija 1, 23. 9. 2007).

Zanimalo naju je tudi to, ali radijske hiše naročnikom voščil, čestitk in pozdravov kdaj pomagajo pri sestavi teh besedil. Da bi to izvedeli, sva poklicali na uredništva vseh analiziranih radijskih postaj in jim zastavili to vprašanje. Vse štiri radijske postaje so povedale, da na željo naročnika pomagajo pri oblikovanju besedila, sicer pa vanj nikoli ne posegajo. Izjema so seveda le lektorjevi jezikovni popravki.

7 RADIJSKA VOŠČILA, ČESTITKE IN POZDRAVI V ETER

Radijska voščila, čestitke in pozdrave njihovi naročniki največkrat sestavijo sami, preberejo pa jih radijski voditelji. Izjema je lokalni radio Nova, kjer oddaja Nedeljske čestitke in pozdravi poteka v živo, zato jih izrečejo poslušalci, ki se po telefonu oglasijo v oddajo in jih po kratkem uvodnem pogovoru z voditeljem preberejo ali prosto povedo.

7.1 PRILJUBLJENOST RADIJSKIH VOŠČIL, ČESTITK IN POZDRAVOV V ETER

Z anketo sva želeli ugotoviti, katera oblika voščil, čestitk in pozdravov je med radijskimi poslušalci bolj priljubljena. Njeni rezultati so zbrani v tabeli 10.

Tabela 10: Najbolj priljubljena oblika voščil, čestitk in pozdravov

Glasbena voščila, čestitke in pozdravi so mi bolj všeč, če potekajo ...	ŽENSKE		MOŠKI	
	v okviru kontaktnih oddaj.	v okviru vnaprej pripravljenih oddaj.	v okviru kontaktnih oddaj.	v okviru vnaprej pripravljenih oddaj.
6–10 let	7	3	6	4
11–15 let	4	6	3	7
16–25 let	3	7	2	8
26–49let	5	5	6	4
50 let in več	9	1	8	2

Iz tabele 10 je torej razvidno, da so vprašanim glasbena voščila v eter všeč, kar še posebej velja za najmlajše in najstarejše anketirane obeh spolov.

Ker naju je zanimalo, ali pri sooblikovanju oddaje Nedeljske čestitke in pozdravi igra vloga tudi trema, sva anketiranim zastavili še eno vprašanje, navidez zelo podobno prejšnjemu. Zanimalo naju je, za katero obliko bi se sami odločili, če bi sami bili njihovi naročniki. Rezultati so zbrani v tabeli 11.

Tabela 11: Oblika pozdrava, če bi bili anketirani naročniki

Če bi sam bil naročnik voščila čestitke ali pozdrava, bi ...	ŽENSKE		MOŠKI	
	... poklical na radio Nova.	... sestavil besedilo in ga poslal na uredništvo ene izmed radijskih postaj.	... poklical na radio Nova.	... sestavil besedilo in ga poslal na uredništvo ene izmed radijskih postaj.
6–10 let	8	2	8	2
11–15 let	2	8	1	9
16–25 let	3	7	0	10
26–49let	5	5	3	7
50 let in več	10	0	9	1

Tabela 11 kaže, da naši anketiranci ne sodijo med zelo sramežljive, saj bi jih veliko bilo pripravljeno spregovoriti v eter. To še posebej velja za najmlajše (do deset let) in najstarejše (nad 50 let) anketirane. Dejstvo, da bi se drugi raje odločili za pisno obliko, povezujemo s tem, da so ti zaradi šolskega dela ali študija (mogoče tudi take službe) pisanja bolj vajeni.

7.2 NAREČNA OBARVANOST

Pri radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih v eter je smiselno opazovati tudi njihovo narečno obarvanost. Njihova analiza je pokazala, da se voditelj oddaje Nedeljske čestitke in pozdravi na radiu Nova, ki po poklicu ni novinar, trudi, dosledno uporabljati knjižni jezik, in da mu to na splošno pogovorni ravni dokaj uspeva.

Pri radijskih poslušalcih, ki so se v oddajo oglasili, pa smo opazili, da se večinoma trudijo, da bi govorili knjižno, a jim to pogosto ne uspe. Večkrat se zgodi, da začnejo knjižno, kasneje pa preklopijo na narečje. Vzroke za to iščemo v slabših govornih sposobnostih, tremi ter njenem popuščanju ob začetku sproščenega pogovora z voditeljem. Ker narečnih posebnosti v govoru radijskih poslušalcev z osnovnošolskim znanjem slovenščine ni mogoče natančno označiti, sva se odločili, da bova pri tem uporabljali pravila, ki se jih držijo folkloristi. Upoštevali sva

priporočila Zmage Kumer, ki pravi, naj bo »zapis sicer verna slika besedila z vsemi narečnimi posebnostmi, vendar tako preprost, da ga je mogoče brez težav pravilno prebrati«. ¹⁶ Medve sva to priporočilo še malo poenostavili, tako da sva narečje v zapisu upoštevali le na ravni besednega korena (npr. 'nona' za 'babica'). Dosledno pa sva zapisovali tvorbo stavkov in povedi – torej stavčni besedni red. Tako sva ugotovili zelo pogoste skladijske težave poslušalcev, za katere sta kriva neznanje in trema. To prikazuje tudi naslednji dobresedni zvočni prepis.

»Kodele Darinki iz Budanj, lep pozdrav, in njenemu možu, možu Ivanu, lep pozdrav tudi.«

(Radio Nova, 6. 1. 2008)

Radijska voščila, čestitke in pozdrave v živo spremljajo tudi tisti njihovi naročniki na Radiu Koper, ki se udeležijo snemanja javne radijske oddaje. Snemanja potekajo vsake dva meseca, in sicer v petek, oddaje pa so na sporedu v nedeljo, torej ne potekajo v živo. Besedila bere voditelj, ob tem so domači in slavljenec le navzoči, zato je tudi jezik vedno knjižni.

7.3 DROBNI SPODRSLJAJI PRENOSA V ETHER

Eden izmed čarov prenosa v živo so tudi drobni spodrsaljaji, ki bi bili v vnaprej posneti oddaji brisani, tu pa to ni mogoče. Prav take drobne nerodnosti so za poslušalce pogosto najbolj zabavne. ¹⁷ Tak je tudi spodnji primer.

- Najprej bi voščil mojemu stricu Robertu, ki je v četrtek dočakal 30 let, in njegovi ženi, ki jih je dočkala prejšnji teden 28.

- In kaj jima boš zaželel? Stricu Robertu in njegovi ženi, ki sta jih dočkala 30 in 28, to so res lepa, da ne rečem najlepša leta. Kaj vse jim bomo zaželeli, Jure?

- Da bi se imela še naprej rada, in Robertu želim veliko uspehov pri igranju njegove nove frajtonarice.

(Radio Nova, 25. 11. 2007)

¹⁶ Zmaga Kumer, Delo in vprašanja, Glasnik Slovenskega etnografskega društva, II, 1959/60, št. 2, 13–14. Ista, Od Dolan do Šmohora, Celje 1981, str. 5–7.

¹⁷ Take drobne spodrsaljaje v radijskih voščilih v eter prikazujejo tudi zvočni posnetki P 6, P 7 in P 8 na priloženi zgoščenki.

8 RADIJSKA VOŠČILA, ČESTITKE IN POZDRAVI V VERZIH

8.1 POGOSTOST STALIŠČA ANKETIRANIH

Včasih poslušalci voščila, čestitke in pozdrave za svoje najdražje zavijejo v verze.¹⁸ Pogostost in razlike v tem med izbranimi radijskimi postaji kaže tabela 12.

Tabela 12: Delež verzificiranih radijskih voščil, čestitk in pozdravov

Radijska postaja	Radio Koper	Radio Nova	Radio Ognjišče	Radio Slo 1
Delež verzificiranih radijskih voščil, čestitk in pozdravov	4 %	10 %	38 %	0 %

Ker naju je zanimalo, ali je poslušalcem všeč, če so radijska voščila, čestitke ali pozdravi zaviti v verze, sva to skušali ugotoviti s pomočjo anketnega vprašanja. Odgovori anketiranih so zbrani v tabeli 13.

Tabela 13: Všečnost voščil, čestitk in pozdravov, zavitih v verze

Ali ti je všeč, če so radijska voščila, čestitke ali pozdravi zaviti v verze?	MOŠKI			ŽENSKE		
	Da.	Ne.	Odkvisno od tega, kakšen je verz.	Da.	Ne.	Odkvisno od tega, kakšen je verz.
starost anketirancev						
6–10 let	6	0	4	5	0	5
11–15 let	1	6	3	2	2	6
16–25 let	3	3	4	4	1	5
26–49let	4	1	5	6	0	4
50 let in več	7	0	3	8	0	2

¹⁸ Primer verzificiranega radijskega voščila je zvočni posnetek P 9 na priloženi zgoščenki.

Rezultat tega anketnega vprašanja naju je nekoliko presenetil, saj sva pričakovali, da se bo več vprašanih odločilo za zadnji odgovor, ki pravi: »Odvisno od tega, kakšen je verz.« Pravilno pa sva sklepali, da bo več vprašanih izrazilo pozitivno mnenje o verzih v teh besedilih kot negativno.

8.2 MOTIVNO-TEMATSKA PODOBA V VERZIFICIRANIH RADIJSKIH VOŠČILIH, ČESTITKAH IN POZDRAVIH

Radijska voščila, čestitke in pozdravi, ki so pisani v verzih, se tematsko bistveno ne razlikujejo od tistih, ki so pisani v prozi. Najpogosteje opevajo dobre lastnosti slavljenca, njegovo prijaznost, srčnost in dobra dela, ki jih požrtvovalno opravlja za korist skupnosti – najpogosteje svoje družine.

8.3 PESNIŠKA IZRAZNA SREDSTVA V RADIJSKIH VOŠČILIH, ČESTITKAH IN POZDRAVIH

Pesniška izrazna sredstva lahko zasledujemo tako v verzificiranih radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih kot tudi v tistih, ki so pisana v obliki proze.

8.2.1 Rima

Rima je ena najznačilnejših pesniških izraznih sredstev. V verzificiranih radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih je skoraj vedno prisotna. Prevladuje zaporedna ženska rima, zato je ujemanje verznihi koncev še posebej slišno.

Sončni žarek je obsijal nebo,

danes prav posebej še lepo.

Naša mama rojstni dan slavi,

veselimo se z njo tudi mi.

(Radio Ognjišče, 21.10. 2007)

Osemdeseti list življenja obračā,

v mislih se v preteklost vračā.

V dobre si ljudi nas vzgojila,

za nas si bila in si kot dobra vila.

(Radio Ognjišče, 16. 9. 2007)

8.2.2 Metafora

Tudi metafora je ena izmed zelo pogostih pesniških izraznih sredstev, zato sva jo po pričakovanju našli tudi v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih. Posebej zanimive so v uvodnem delu¹⁹ ter pri imenovanju naročnikov, za zgled pa navajava naslednji primer.

- *Pred 16 leti je z neba padla najsvetlejša zvezda, Nika Kozlovič.*

(Radio Koper, 11. 10. 2007)

8.2.3 Primera

Primera sodi med najpogostejša slogovna sredstva v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih.

- *Urbanu za rojstni dan njegova Silvija želi, da bi ga spremljala sreča jasna kot nebo, da bi njegova usoda bila tiha kot voda ter da bi prišel do cilja, ki si ga srčno želi.*

(Radio Slovenija 1, 9. 9. 2007)

8.2.4 Vzklík

Vzklík je pogost v voščilih, čestitkah in pozdravih vseh analiziranih radijskih postaj.

- *Draga naša slavljenka! Iskrene čestitke ti kličemo vsi, ki te imamo radi!*

(Radio Ognjišče, 2. 9. 2007)

8.2.5 Nagovor

Pogostost nagovora v radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih je odvisen od radijske postaje. Najpogostejši je na Radiu Ognjišče, sledita radio Nova in Radio Koper, na Radiu Slovenija 1 pa ga nisva zasledili.

- *Dragi Ludvik! Pa si ga dočakal, Abrahama!*

(Radio Ognjišče, 2. 9. 2008)

8.2.6 Okrasni pridevek

Okrasni pridevek je pogost v besedilih slovstvene folklore, tj. ljudskega slovstva, za katera je značilen preprost jezik. Pričakovali sva, da jih bo tudi v verzifikacijah radijskih voščil, čestitk

¹⁹ Glej stran 15 in 16.

in pozdravov veliko, a sva se zmotili. Najdemo pa jih v tistih besedilih, ki sicer niso pisana v verzih, a so slogovno vseeno bogata. Tak je tudi naslednji primer.

- *Praznovala je tudi draga nona Ana Novak. Toplo ji želi obilo zdravja /.../ ter da bi ostala tako zlata nona njen mali Manuel, ki dodaja še košarico sladkih poljubčkov.*
(Radio Koper, 9. 10. 2007)

8.2.7 Retorično vprašanje

Retorično vprašanje je v analiziranem gradivu bolj redko, vseeno pa ga zasledimo.

- *Ali je res že 50 let minilo, odkar vstopil si na vlak življenja?*
(Radio Nova, 2. 12. 2007)

8.2.8 Pretiravanje

Pretiravanja med radijskimi voščili, čestitkami in pozdravi niso zelo pogosta, vseeno pa jih nekaj najdemo.

- *Lasje so ti sicer malo osiveli, tudi kakšna kost že kdaj zaškriplje.*
(Radio Ognjišče, 2. 9. 2008)

9 GLASBENE ŽELJE

9.1 IZBIRA GLASBENIH ŽELJ

Glasbene želje radijskih voščil, čestitk in pozdravov bi lahko razporedili v enajst skupin:²⁰

- 1) otroške uspešnice,
- 2) trenutni slovenski hiti,
- 3) primorske hudomušne skladbe,
- 4) slovenske zimzelene melodije,
- 5) hrvaške zimzelene melodije,
- 6) angleške zimzelene melodije,
- 7) praznovanje Abrahama,
- 8) praznovanje obletnice poroke,
- 9) praznovanje v veseli družbi,
- 10) pesmi, posvečene mami,
- 11) cerkvene in ritmično duhovne pesmi.

Ugotovili sva, da za najmlajše slavlence naročniki najpogosteje izberejo slovenske otroške uspešnice, ki so včasih posnete po risankah. Za mlade se najpogosteje vrti angleška rock, metal in pop glasba, včasih pa tudi kakšen trenutni slovenski hit. Za ljudi okrog trideset let se pogosto vrtijo aktualne slovenske pop uspešnice, najdemo pa tudi dalmatinske uspešnice. Za slavlence okrog petdeset let je največ naročil za narodno zabavne uspešnice ali stare pop hite. Starejšim staršem že poročeni otroci pogosto namenijo pesmi, ki so tematsko vezane na hvaležnost za ves izkazan trud. Med takimi pesmimi so še posebej pogoste tiste, ki govorijo o skrbnih in požrtvovalnih materah. Za starejše ljudi je skoraj vedno izbrana narodno zabavna glasba, včasih pa se zanje zasliši tudi kakšna hrvaška uspešnica.

Ker naju je zanimalo, če radijske postaje neodločnim naročnikom voščila, čestitke ali pozdrava kdaj pomagajo izbrati glasbeno željo, sva poklicali na njihova uredništva ter jim zastavili to vprašanje. Na Radiu Ognjišče in Slovenija 1 so nam povedali, da pri tem včasih svetujejo, na Radiu Koper in radiu Nova pa so rekli, da glasbo vedno izberejo naročniki sami.

²⁰ Zvočni posnetki teh glasbenih želj so zbrani na priloženi zgoščenki, označeni so s P 10 – P 21.

Če se na izbiro glasbenih želja ozremo z jezikovnega vidika, ugotovimo, da na vseh radijskih postajah prevladujejo besedila slovenskih izvajalcev, na lokalnem radiu Nova pa so zaradi takih določil uredništva vsa izključno slovenska. Uresničila so se naša predvidevanja, da bodo pesmi z angleškimi besedili najpogosteje izbrane za slavljenke do 30 let, pesmi s hrvaškimi besedili pa za nekoliko starejše – tiste, ki jih ta jezik spominja na mladost, ki so jo preživel v SFR Jugoslaviji. Zmotili pa sva se v predvidevanjih, da bo zaradi bližine Italije na Radiu Koper izbranih bistveno več pesmi z italijanskim besedilom kot na drugih postajah.

10 ZAKLJUČEK

S prebiranjem strokovne literature sva ugotovili, da:

- v strokovni literaturi najdemo različne, tudi nasprotujoče si definicije pojmov voščilo in čestitka,
- je smiselno razločevati med pojmom voščilo in čestitka; v tej raziskovalni nalogi voščilo razumemo kot besedilo, s katerim voščimo ob pomembnih praznikih (rojni dan, božič, novo leto, velika noč), čestitko pa kot besedilo, s katerim čestitamo ob pomembnih dosežkih.

Z analizo anket, izvedenih med 100 anketiranimi različnih starosti in obeh spolov, ter z intervjuji z izbranimi radijskimi postajami sva ugotovili, da:

- med pojmom čestitka in voščilo izbrane radijske postaje v praksi ne razločujejo,
- anketirane ženske bolje poznajo razliko med voščilom in čestitko kot anketirani moški,
- mlajši anketirani bolje poznajo razliko med voščilom in čestitko kot starejši,
- anketirani radijska voščila, čestitke in pozdrave v splošnem najpogosteje poslušajo po lokalnem radiu Nova,
- so vprašanim glasbena voščila v eter všeč, kar še posebej velja za najmlajše in najstarejše anketirane obeh spolov,
- anketirani ne sodijo med zelo sramežljive, saj bi jih veliko bilo pripravljeno spregovoriti v eter – to še posebej velja za najmlajše (do deset let) in najstarejše (nad 50 let) anketirane,
- so večini vprašanih verzificirana radijska voščila všeč.

Z analizo radijskih voščil čestitk in pozdravov na Radiu Koper, radiu Nova, Radiu Ognjišče ter Radiu Slovenija 1 sva ugotovili, da:

- vsa voščila in čestitke vsebujejo tudi pozdrave, nekatera voščila in čestitke pa poleg tega tudi zahvalo,
- radijska voščila lahko delimo na tri dele, ki si sledijo v naslednjem zaporedju: 1) napovedni del (tu je imenovan slavljenec ter vzrok za praznovanje, 2) jedrni del (v voščilih so tu slavljenec izražene najlepše želje, v čestitkah pa javno priznanje oziroma pohvala za dosežen uspeh, 3) imenovanje naročnika voščila oziroma čestitke.

- je za napovedni del radijskih čestitk, voščil in pozdravov značilna metaforičnost, ki se kaže predvsem v izrazih za praznovanje rojstnega dne (še posebej okroglih obletnic – predvsem petdesete) ter v izrazih za sklenitev zakonske zveze,
- je najpogostejše izražena želja v voščilih ob rojstnih dneh na vseh radijskih postajah zdravje, temu pa sledi sreča,
- je najpogostejše izražena želja v voščilih ob poroki na vseh radijskih postajah ljubezen,
- včasih poslušalci voščila, čestitke in pozdrave za svoje najdražje zavijejo v verze,
- je v verzificiranih radijskih voščilih, čestitkah in pozdravih skoraj vedno prisotna rima, prevladuje pa zaporedna ženska rima,
- je med pesniškimi izraznimi sredstvi v verzificiranih voščilih najpogostejša metafora,
- bi glasbene želje radijskih voščil, čestitk in pozdravov lahko razporedili v enajst skupin: otroške uspešnice, trenutni slovenski hiti, primorske hudomušne skladbe, slovenske, hrvaške in angleške zimzelene, praznovanje Abrahama, praznovanje obletnice poroke, praznovanje v veseli družbi, pesmi, posvečene mami, cerkvene in ritmično duhovne pesmi.

11 VIRI IN LITERATURA

- 1) KUMER, Zmaga. 1981. Delo in vprašanja. V: *Glasnik Slovenskega etnografskega društva*, II, 1959/60, št. 2, 13–14. Celje: Ista. str. 5–7.
- 2) PAVLIN POVODNIK, Marta. 1996. Sporočanje za šolo in vsakdanjo rabo. 1. izd., 1. natis. Ljubljana: Rocus. ISBN 961-209-030-0.
- 3) Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1998. Ljubljana: DZS. ISBN 86-341-0653-5.
- 4) VOGEL, Jerica, in CESTNIK, Mojca. 2006. *Razvezani jezik, jezikovni priročnik za šolo in vsakdanjo rabo*. 1. izd, 1. natis. Ljubljana: Mladinska knjiga. ISBN 86-11-17501-8.

ELEKTRONSKI VIRI:

- 1) Valicon: Nacionalna raziskava branosti, 2007. Grand hotel Union, 19. 7. 2007 (online). Dostopno na spletnem naslovu: <http://nrb.info/prispevki/nrb-07q2.ppt>. (Povzeto: 10. 12. 2007, ob 19. 06)
- 2) http://www.sindikatskvns.si/bilteni/arhiv_bilteni/2_2006/2_2004/zap_19_seje_pogajalskih_skupin.htm. (Povzeto: 19. 11. 2007, ob 21.05.)
- 3) <http://www.informacija.net/podrobno.asp?narocnik=2407>. (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.30.)
- 4) http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rtvodajradio&c_menu=4. (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.50.)
- 5) http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=static&c_menu=1048035424. (Povzeto: 11. 12. 2007, ob 14.53.)

12 PRILOGE

Nalogi prilagamo:

- anketni vprašalnik,
- zgoščenko, na kateri so vsa analizirana radijska voščila, čestitke in pozdravi ter izbrani zvočni posnetki.

Seznam izbranih zvočnih posnetkov na priloženi zgoščenki:

- 1) P1 – terminološka zmeda na Radiu Koper (Radio Koper, 15. 12. 2007),
- 2) P2 – terminološka zmeda na radiu Nova (Radio Nova, 6. 1. 2008),
- 3) P 3 – terminološka zmeda na Radiu Ognjišče (Radio Ognjišče, 16. 12. 2007),
- 4) P 4 – terminološka zmeda na Radiu Slovenija 1 (Radio Slovenija, uvodna špica),
- 5) P 5 – druženje radijskega voščila in zahvale (Radio Ognjišče, 20. 10. 2007),
- 6) P 6 – drobni spodrsaljaji v eter (Radio Nova, 25. 11. 2007),
- 7) P 7 – drobni spodrsaljaji v eter (Radio Nova, 13. 1. 2008),
- 8) P 8 – drobni spodrsaljaji v eter (Radio Nova, 27. 1. 2008),
- 9) P 9 – verzificirano voščilo (Radio Ognjišče, 27. 10. 2007),
- 10) P 10 – otroška uspešnica – Hugo (Čuki),
- 11) P11 – trenutni slovenski hiti – Ko mene več ne bo (Eroika),
- 12) P 12 – trenutni slovenski hiti – Ne grem na kolena (Saša Lendero),
- 13) P 13 – primorske hudomušne uspešnice – Nona Ivanka (Modri val),
- 14) P 14 – slovenske zimzelene melodije – Siva pot (Aleksander Mežek),
- 15) P 15 – hrvaške zimzelene melodije – Cesarice (Oliver Dragojevič),
- 16) P16 – angleške zimzelene melodije – Have you ever really loved a woman (Bryan Adams),
- 17) P17 – praznovanje Abrahama – Abraham (Boris Kopitar),
- 18) P 18 – praznovanje obletnice poroke – Daleč daleč je za naju pomlad (Adi Smolar),
- 19) P 19 – praznovanja v veseli družbi – Cela ulica nori (Kingstoni),
- 20) P 20 – pesmi, posvečene mami – Mati, bodiva prijatelja (Eroika),
- 21) P 21 – cerkvene in ritmično duhovne pesmi – Marija skoz življenje (Ignacij Hladnik).

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljen!

Pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom Radijska voščila, čestitke in pozdravi, s katero želiva nastopiti na srečanju mladih raziskovalcev, ki ga organizira ZOTKS. Ker naju zanima tudi to, kakšen odnos ima o teh besedilih širša javnost, Vas prosiva, da nama iskreno odgovorite na spodnja vprašanja. Obljubljava Vam, da bodo Vaši odgovori ostali anonimni.

Hvala za pomoč.

Polona Černigoj in Tea Ferjančič

Starost

- a) 6–10 let. b) 11–15 let. c) 16–25 let. č) 26–49 let. d) 50 in več let.

Spol

- a) Ženski.
b) Moški.

Pripišite odgovor.²¹

- a) Za rojstni dan bi prijatelju naročil radijsko _____.

Ali poslušate radijska voščila, čestitke in pozdrave?

- a) Da, pogosto.
b) Včasih.
c) Ne, nikoli.

Na kateri radijski postaji najpogosteje poslušate radijska voščila, čestitke in pozdrave?

- a) Radio Koper.
b) Radio Nova.
c) Radio Ognjišče.
č) Radio Slovenija.

Ali ste že kdaj napisali oziroma v živo povedali kakšno radijsko voščilo čestitko ali pozdrav?

- a) Da.
b) Ne.

Glasbena voščila, čestitke in pozdravi so Vam bolj všeč, če potekajo ...

- a) v okviru kontaktnih oddaj
b) v okviru vnaprej pripravljenih oddaj

Če bi sami bili naročnik voščila, čestitke ali pozdrava, bi ...

- a) poklicali na radio Nova.
b) sestavili besedilo in ga poslali na uredništvo ene izmed radijskih postaj

Ali Vam je všeč, če so radijska voščila, čestitke ali pozdravi zaviti v verze?

- a) Da.
b) Ne.
c) Odvisno od tega, kakšen je verz.

²¹ Druga tretjina vprašanih je odgovarjala na vprašanje:

- Za uspešno opravljeno diplomo bi prijatelju naročil radijsko _____.

Zadnja tretjina pa je odgovarjala z obkroževanjem:

- Za rojstni dan bi prijatelju naročil a) radijsko čestitko b) radijsko voščilo

Anketirani so seveda poznali samo svoje vprašanje, sicer bi bilo ločevanje nesmiselno.